

KNIHA KAZATEL – OBECNÉ INFORMACE

(vypracoval Tomáš Čirž)

- v rámci Hebrejské Bible je zařazena mezi 5 svátečních svitků
- četla se o svátcích stánků (sukkot), což je mimo jiné také poděkování za úrodu
- poselství knihy připomíná putování Božího lidu a pomíjivost člověka na zemi
- často je vnímána jako „velepíseň“ skepse
- nejedná se ale o radu k útěku z porušeného světa jako spíše návod k pravému užívání světa
- důležité je její učení o člověku: před svým Pánem a Tvůrcem je člověk jen prchavý ranní opar (hebrejsky: hebel = pomíjivost)
- slovo pomíjivost zazní v knize 37x
- kniha nehájí a nehlásá fatalismus, osudovost, nevyjadřuje nějaký beznadějný pesimismus, ale představuje střizlivý realismus víry zápasící o pravou jistotu života
- učí nás nalézat jediný pevný základ života v Bohu, oslavuje a chválí naprostou Boží svrchovanost a slouží tak člověku v nalezení počátku moudrosti
- je připisována králi Šalomounovi, zpracovává jeho zkušenosti a životní moudrost
- vznikla asi ve 3. stol. př. Kr. (asi kolem roku 200 př. Kr.)
- v rámci Starého zákona patří kniha do tzv. mudroslovné literatury
- její hlavní téma zůstává stále aktuální
- kniha předkládá prosté pozorování každodenního života a na jeho základě dochází k určitému logickému závěru: život, který žijeme, je bez Boha, bez nějakého přesahu a hlubšího smyslu, zcela zbytečný, nesmyslný, prázdný, absurdní, pohled na něj není moc radostný
- příroda i dějiny se pohybují v ustavičném kruhu (opakují se), nic není doopravdy nové
- když se k tomu přidají radost, a především bolesti a strasti, problémy a potíže lidského života, bylo by asi nejlepší zemřít
- život jako takový je nespravedlivý, práce je nesmyslná, rozkoš nenasytí, dobrota a moudrost budou nakonec zmařeny smrtí

„Je třeba vidět věci realisticky!“ říká Kazatel. „Nečeká-li člověk nic než tento život bez Boha, pak si nic nepředstíráme a hodnotíme jej takový, jaký je; nestrkejme hlavu do písku, protože pravda o životě je prostě taková.“

- tento pohled na život ovšem není projevem cynismu a zoufalství
- Bůh nechce zůstat mimo tento svět, On je v něm stále přítomný ve všech životních situacích: od pokrmu a práce až po domov, vztahy, manželství, ale i všechny obtíže a negativa
- jeho konečným cílem je, abychom nenalezali naplnění v životě, ale v něm
- to, že moudrý umírá stejně jako hlupák, neznamená, že moudrost je zbytečná, že přestává být dobrá či užitečná
- radujme se proto ze života jako ti, jejichž život a radost je zakotvená a má pramen v Bohu

- pamatujme na Boha ve dnech mládí, ctíme jej a dodržujeme jeho pokyny, rady, přikázání
- řecký název knihy „Ecclesiastes“ (v ženském rodě: svolavatelka, shromažďovatelka) je překladem hebrejského „koelet“ (= ten, který vede shromáždění, kazatel, učitel)
- tématem knihy je hledání klíče ke smyslu života
- tento klíč má Bůh sám, nabízí ho člověku, jen člověk mu musí důvěřovat

VÝKLAD 3. KAPITOLY, VERŠŮ 1–8

- tento oddíl se liší od předchozího i následujícího textu tím, že je uspořádán rytmičky a souměrně
- je zde 14 (2 x 7) umělecky sestavených dvojverší, v nichž se stále opakuje hlavní téma oddílu: ČAS

1. verš

- úvodem je zde představeno starozákonní pojetí času
- všechny události mají své přesné, vymezené místo v čase
- biblické pojetí času není řeka, která teče od neznáma do neznáma, ani voda, která se vrací v nekonečném koloběhu
- všechno dění má svůj smysl, je v něm nějaký plán
- toto pojetí vylučuje náhodu a slepou osudovost
- Bůh všechno nese a vede veškeré dění ke stanovenému cíli, ať už je to dobré nebo zlé, příznivé či nepříznivé
- své kladné poslání mají také nepříjemné a negativní, stinné stránky života, takže i smrt je ve službách života

2. verš

- nikoli člověk, ale Bůh určuje čas rození a smrti, stejně jako dobu sázení a štěpení stromů nebo sklizeň úrody
- není nahodilosti ani v počátku ani v konci života, není nahodilosti v řádu přírody a ve střídání počasí
- za vším stojí Boží věrnost danému slovu a smlouvě

3. verš

- ve službě skrytých Božích záměrů jsou i krvavé revoluce a války, které boří zkažené instituce církevní i světské a nelidské systémy moci
- svůj určený čas mají i dny léčení ran a budování nových oltářů, příbytků, vztahů, společenství

4. verš

- kladné poslání mají i chvíle pláče a smutku, dny zármutku nad ztrátou blízké bytosti
- smutkem se polepšuje a zušlechťuje srdce
- po dnech smutku přichází radost a veselí

5. verš

- možná se zde zmiňuje dávný zvyk, kdy se kamení házelo do pole poražených nepřátel, aby se to pole znehodnotilo
- nebo je zde kamení při počítání dobytka
- židovská tradice zde vidí i symbolický obraz pro manželský styk a pro zdrženlivost (kameny rozhazovat a hromadit)

6. verš

- hledat je možné cokoli, věci ztracené, ale i zapomenuté či opomíjené
- co člověk našel nebo dostal dobrého, to by měl opatrovat, kultivovat, rozvíjet a strážít
- jsou však chvíle, kdy je nutné k zachování života odhodit i potřebné věci, o to více pak věci škodlivé

7. verš

- roztrhnout roucho ve smutku, roztržení srdce je obrazem pokání, kajícího, je přiznáním lidské nedostatečnosti, malosti či nicoty před Bohem
- je to výraz upřímnosti, pravdivosti, pokory
- jít k jádru, jít na dřeň, odkrýt život v jeho nahotě
- mlčením vyjadřuje člověk odpor k svévolníkovi, hlupákovi, pošetilci
- mluvení je svědecké vyznání

8. verš

- lásku a nenávist můžeme chápat ve vztahu k sobě, k Bohu, k lidem, k přírodě, k modlám
- poslední dva protiklady – boj a pokoj – jsou na rozdíl od předchozích vyjádřeny podstatným jménem
- dva krát sedm = dvojnásobná plnost, úplnost, celistvost a celost lidského života spočívá v jeho kladech i záporech
- naprosto všechno v životě, to dobré i to zlé, má svůj čas a místo určené Bohem
- tím je řečeno, že nic na světě nemá hodnotu samo o sobě, ale vše je buď povýšeno, nebo omezeno Boží vůlí, která o všem rozhoduje